

ELITA INTERNĂ A PARTIDULUI NAȚIONAL ROMÂN (1919-1926)

Alexandru Nicolaescu*

Abstract: *The present research analysis the organizational evolution and socio-professional composition of the internal elite of the Romanian National Party in the period 1919-1926. We have focused on the structure of the party's Executive Committee, because this was the representative body of the party, which included the most important leaders. The fusions between the most representative party from Transylvania and the other political parties from the Old Kingdom of Romania were also mentioned, as they have led to changes in the leading structures. We have tried to highlight to what extent the internal socio-professional structure was similar to the parliamentary elite of the party, and whether it was within the parameters of the parties in the interwar period.*

Keywords: Romanian National Party, Transylvania, elite, interwar period, Iuliu Maniu

Cercetarea de față vizează elita internă a Partidul Național Român¹, care a avut o evoluție fluctuantă în perioada 1919-1926. Anul 1919 a marcat prima apariție a partidului la alegerile parlamentare organizate în Regatul României. După trei participări solitare la alegerile parlamentare din 1919, 1920 și 1922, la scrutinul din anul 1926 a făcut parte din Blocul Național-Țărănesc, alături de Partidul Țărănesc. După alegeri, Blocul Național-Țărănesc s-a transformat într-unul din cele mai mari partide ale României interbelice.

Cercetarea noastră vizează elita partidului de la nivelul organismelor de conducere, referindu-ne în principal la Comitetul executiv². Elita parlamentară a partidului rezultată în urma alegerilor din perioada 1919-1926 a fost deja analizată³. Am încercat, acolo unde a fost posibil, să relevăm statutul social al membrilor din

* Dr., Muzeograf la Muzeul Național Brukenthal din Sibiu, e-mail: alex_nicolaescu@yahoo.com

¹ Suntem de acord cu afirmația potrivit căreia după Unire, Partidul Național Român a început să se intituleze din ce în ce mai des Partidul Național. Cf. Ioan Scurtu, *Din viața politică a României (1926-1947). Studiu critic privind istoria Partidului Național-Țărănesc*, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1983, p. 11. Menționăm că pe parcursul studiului vom folosi alternativ denumirea de Partid Național Român și Partidul Național cu prescurtările P.N.R. și P.N., așa cum se autodefinia de cele mai multe ori și în presă.

² În presa partidului această structură era denumită în mai multe feluri precum: Comitetul Central Executiv, Comitetul Central, Comitetul Executiv. Noi vom folosi în cele ce urmează varianta de Comitet Executiv pentru a face diferența față de Comitetul Central – Comitetul celor 100.

³ Alexandru Nicolaescu, Sorin Radu, *The Parliamentary elite of the Romanian National Party (1919-1926)*, „Studia Universitatis Cibiniensis”, IX, 2012, p. 211-239.

conducere, iar datele le vom corela cu cele din studiul dedicat elitei parlamentare, pentru a vedea asemănările și deosebirile. Am încercat, de asemenea, să realizăm tabele pe categorii de profesii pentru a putea reliefa predominanța sau absența anumitor categorii sociale din rândurile partidului. Nu am analizat discuțiile care au fost purtate în cadrul organelor de conducere, încercând să relevăm, acolo unde a fost posibil, dacă acestea au fost convocate și au funcționat, urmărind, în special, dacă toți membrii componenți au fost prezenți la întâlniri, fără a insista prea mult asupra modificărilor care au apărut în structura lor pe parcurs.

În realizarea cercetării am folosit, în principal, presa partidului, și anume: *Patria*, *Gazeta Transilvaniei* și *Foaia Poporului*. Din păcate nu am putut utiliza materialul documentar din Arhivele Naționale Istorice Centrale, deoarece nu există un fond special al Partidului Național Român pentru perioada aflată în analiză. Arhivele Naționale Istorice Centrale dețin un fond intitulat „Partidul Național Român din Transilvania și Ungaria”, dar conține documente referitoare la anii 1848-1894. Pentru a face unele corelații structurale cu perioada de dinainte de 1919, vom folosi studiile cercetătorului Vlad Popovici, pentru a releva în ce măsură structura socio-profesională a elitei interne a partidului s-a modificat sau nu.

Eventualele scăpări din analiză se pot datora faptului că unii din membrii Partidului Național Român au preferat, după 1920, să-și declare fostele demnități ca profesii. De asemenea, subliniem faptul că în perioada interbelică de cele mai multe ori oamenii politici își declarau una sau două profesii (avocat și proprietar), alții își declarau funcția ca profesie (ministru, director), sau altă calitate. Din acest motiv am luat ca reper, de cele mai multe ori, studiile pe care le-au urmat, deși nici această abordare nu este ideală, deoarece puteau realiza studii într-un anumit domeniu, dar să nu profeseze în acesta; mai mult, o serie de oameni politici chiar au făcut din politică o profesie.

Istoriografia problemei

Chiar dacă în ultima perioadă au apărut mai multe studii referitoare la problematica elitelor, acestea s-au axat, parte din ele, pe teoretizarea conceptului de elită⁴ și mai puțin

⁴ Mihai-Sorin Rădulescu, *În jurul noțiunii de „elită”*, „Anuarul Institutului de Istorie «A.D. Xenopol»”, 30, 1993, p. 613-622; Remus Câmpeanu, *Elitele. Eșecul unor tentative de deținere*, „Anuarul Institutului de Istorie Cluj-Napoca”, 34, 1995, p. 409-412; Constantin V. Luccien, *Elitele și statutul lor în societate*, București, Oscar Print, 2003; Constantin Mihai, *Biserica și elitele intelectuale interbelice*, Iași, Institutul European, 2010; Florian Müller, *Elite parlamentare și dinamica electorală în România 1919-1937*, București, Editura Universității din București, 2009; Jacques Coenen-Hunter, *Sociologia elitelor*, București, Editura Polirom, 2007; Dan Dungaci, *Elita interbelică. Sociologia românească în context european*, București, Editura Mica Valahie, 2011; Stelu Șerban, *Elitele, partidele și spectrul politic în România interbelică*, București, Paideia, 2006; Mihai Dinu Gheorghiu, Mihăiță Lupu, *Mobilitatea elitelor în România secolului al XX-lea*, Pitești, Paralela 45, 2008; Amintim aici și numărul special al revistei ieșene „Xenopoliana”, IV, 1996, nr. 1-4.

pe abordarea de factură sociologică⁵. În studiul nostru nu ne-am focalizat pe analiza teoretică a elitei, ci pe structura socio-profesională a conducerii Partidului Național Român, după Marea Unire din 1918.

În ceea ce privește istoria P.N.R. există mai multe abordări legate de perioada de dinainte de 1918, fără a exista o cercetare unitară pentru intervalul de timp aflat în analiza noastră, precum cea dedicată P.N.L.⁶ și care este unicat în istoriografia românească. Cele câteva studii speciale dedicate istoriei Partidului Național Român după 1918 se focalizează în general pe alte aspecte decât cele ale evoluției organizaționale⁷. Din acest motiv vom schița pe parcursul expozeului câteva date despre organizarea internă⁸ a celui mai reprezentativ partid din Transilvania pentru a putea înțelege componența structurii sale de conducere.

Evoluția organizatorică a P.N.R. după 1919

După 1 decembrie 1918 Partidul Național Român și-a schimbat spațiul de desfășurare a activității politice devenind un partid al românilor transilvăneni care dorea să-i reprezinte în noul stat român. În consecință, partidul avea să-și modifice nu numai tipul de organizare internă, ci și programul politic.

În perioada studiată, Partidul Național Român/Partidul Național a încercat să se ghideze după directivele de organizare, publicate în organul oficial de presă, *Patria*, abia în anul 1921⁹. Acesta descria structura organizatorică, care era construită de la nivelul comunelor. În fiecare comună trebuia să fie alcătuit un *birou comunal*. Un alt organism al partidului era reprezentat de *Comitetul cercual* care controla birourile comunale și făcea legătura între acestea și comitetele județene. Comitetul cercual alegea dintre membrii săi un președinte și un secretar, care formau *biroul cercual*. *Comitetul județean* se forma din trei delegați ai fiecărei circumscripții electorale de pe teritoriul județului, iar deputații și senatorii domiciliați pe teritoriul

⁵ Vlad Popovici, *Studies on the Romanian Political Elite from Transilvania and Hungary (1861-1918)*, Cluj-Napoca, Mega, 2012.

⁶ Lucrarea lui Ovidiu Buruiană, *Liberalii. Structuri și sociabilități politice liberale în România interbelică*, Iași, Editura Universității „Al.I. Cuza”, 2013, prezintă o analiză a P.N.L. de la forma organizațională la defnirea liberalului.

⁷ Câteva date despre organizarea P.N.R. după 1918 pot fi găsite în: Ionuț Ciobanu, *Structura organizatorică a Partidului Țărănesc și a Partidului Național*, „Sfera Politicii”, XVI, 2008, nr. 129-130, p. 63-71; I. Scurtu, *op. cit.*, p. 11-21, 32-38, 44-48; Marin Pop, *Activitatea Partidului Național Român în perioada ianuarie 1919 – aprilie 1920*, „Acta Musei Porolissensis”, XXX, 2008, p. 476-503; Idem, *Activitatea organizației Partidului Național Român în județul Timiș în primii ani după Marea Unire (1919-1920)*, „ArheoVest”, I, 2013, p. 933-936; A. Nicolaescu, S. Radu, *op. cit.*, p. 212-217.

⁸ Nu ne vom ocupa de problemele legate de întrebarea dacă P.N.R. era sau nu un partid în adevăratul înțeles al definiției, acest lucru fiind destul de complicat de demonstrat, lăsându-i pe politologi să se pronunțe în acest sens.

⁹ *Organizarea Partidului Național Român*, „Patria”, III, 1921, nr. 172, 7 august. Nu putem vorbi de un Statut de organizare în adevăratul sens al cuvântului, lipsind și informațiile legate de adoptarea acestor norme în interiorul partidului.

județului erau membri de drept ai comitetului. Acesta alegea din cadrul lui un președinte, un vicepreședinte, un secretar, un notar și un casier, formând *biroul județean*. *Clubul central* al P.N.R. trebuia să aibă în fiecare județ un *Club județean*. *Congresul Partidului* era format din câte trei delegați din fiecare județ, împreună cu miniștrii, deputații, senatorii aleși pe baza programului partidului. Congresul redacta sau modifica programul și exercita controlul asupra partidului, alegea *Biroul central* și *Comitetul executiv*. Organismul de conducere al partidului era *Comitetul central*, ales pe 3 ani de Congres. Comitetul executiv avea 30 de membri și își desfășura activitatea prin Biroul central, care se compune dintr-un președinte, doi vicepreședinți, un secretar general, doi secretari, un casier, un ajutor de casier, un arhivar, doi cenzori și un director al Clubului central. Președintele Comitetului executiv era și șeful Partidului Național Român. Comitetul executiv trebuia să înființeze în capitală un Club central al partidului, membrii Clubului fiind toți componenții Comitetului executiv, toți miniștrii, deputații și senatorii aleși pe baza programului partidului. Această organizare a Partidului Național Român, a fost comunicată abia în anul 1921, specificându-se că ea fusese adoptată încă din anul 1919, la una din ședințele Marelui Sfat Național, ședință autoproclamată Conferință a P.N.R.¹⁰. Dezideratele de mai sus, pe care și le impunea P.N.R., nu au fost respectate, dar au dat o schemă organizatorică partidului, pe baza căreia a încercat să se organizeze¹¹.

Prin urmare, Comitetul executiv poate fi considerat organul de elită al partidului. Potrivit lui Gaetano Mosca, indivizii care compun elita se deosebesc „prin anumite calități care le conferă o anumită superioritate materială și intelectuală sau chiar morală, ori sunt moștenitorii acelor care posedau aceste calități; cu alte cuvinte, ei trebuie să posede anumite calități necesare, adevărate sau aparente, care sunt foarte apreciate și influențează societatea în care trăim”¹². Pornind de la această descriere putem considera că membrilor Comitetului executiv al P.N.R. le erau recunoscute anumite calități, conferindu-li-se dreptul de a decide în numele majorității membrilor. Același teoretician considera că elita este minoritară din punct de vedere numeric. Astfel ea poate organiza mult mai bine lupta împotriva majorității dezorganizate. În cazul nostru un grup restrâns din vârful partidului ducea adevărata luptă pentru putere, fiind însă mandatat de către ceilalți membri ai partidului în Congresul general. O mult mai bună definiție a grupurilor elitiste a fost enunțată de John Kennet Galbraith. El considera că o persoană nu dispune de cunoștințe care i-

¹⁰ *Ibidem*. La momentul 1919 nu s-a vorbit de adoptarea acestor norme.

¹¹ Făcând o analogie cu situația organizatorică a P.N.L., stabilită prin *Statutul de funcționare* din 1930, constatăm că structurile erau semnificativ aceleași: ambele formațiuni proclamau supremația Comitetului central, dar în realitate doar câțiva lideri influenți dețineau conducerea partidului, O. Buruiană, *op. cit.*, p. 100-112.

¹² *Apud* C.V. Lucien, *op. cit.*, p. 43.

ar permite să adopte hotărâri importante, astfel că o *tehn structură* (în cazul nostru Comitetul executiv) își va impune punctul de vedere, inclusiv prin mijloace autoritare. Tot J.K. Galbraith spunea că atunci când o tehn structură nu dă randamentul cerut se pot face schimbări la nivelul grupului, se poate impune o nouă linie de conduită în conducere, pot fi cooptate persoane specializate în vederea creșterii randamentului¹³. După cum vom vedea mai jos, teoria poate fi aplicată și organelor de conducerea ale P.N.R.

Membrii Marelui Sfat Național, erau în mare parte membri ai P.N.R, de aceea la una din ședințele desfășurată în 9-10 august 1919 la Sibiu, s-a hotărât reorganizarea partidului în cadrul unei autoproclamate Conferințe¹⁴. În urma discuțiilor privind reorganizarea au apărut divergențe, unii lideri au susținut ideea că partidul nu mai există el fiind desființat la Alba-Iulia, în vreme ce alții considerau că trebuie să-și ducă mai departe misiunea în ceea ce privește finalizarea Unirii¹⁵. În cadrul ședințelor, O. Goga a susținut că la Marea Adunare Națională de la Alba-Iulia, conducerea P.N.R. și-a depus mandatul, Consiliul Dirigent fiind încredințat cu treburile politice. Goga afirma că „în mod logic și normal Consiliul dirigent reprezintă comitetul executiv al partidului”, iar președintele acestuia este de fapt și președintele partidului. În consecință îl propunea pe Iuliu Maniu pentru cea mai înaltă funcție în partid, propunere care a fost aprobată prin aclamații, deși cel din urmă nu era prezent la lucrări, sosind în a doua zi a discuțiilor¹⁶. Iuliu Maniu a devenit astfel președinte, după ce, între timp, la 23 februarie 1919, George Pop de Băsești încetase din viață¹⁷. Unii membri ai Marelui Sfat Național, au cerut organizarea unui Congres al Partidului pentru a se alege organele de conducere, dar se precizează că datorită timpului scurt până la alegerile generale nu se putea convoca Congresul¹⁸. O altă decizie importantă a Conferinței de la Sibiu din 1919 a fost aceea ca la alegerile parlamentare partidul să depună liste de candidați doar în Transilvania. Pentru a pune în aplicare acest punct s-a stabilit o Comisie electorală, care urma să definitiveze lista viitorilor candidați, formată din 12 membri: Vasile Saftu, Valer Moldovan, Th. Mihali, Ștefan Roșianu, Constantin Bucșan, A. Nilvan, Nicolae Zigrea, Sever Micle, A. Mocsonyi, Vasile Chindriș, Gh. Adam și Nistor Oprean¹⁹. După Conferința din august 1919, până la alegerile din toamna aceluiași

¹³ *Ibidem*, p. 50-52, 168.

¹⁴ *Ibidem*, p. 487.

¹⁵ *Consfătuirea partidului național*, „Foaia Poporului”, 27, 1919, nr. 18, 11 mai.

¹⁶ M. Pop, *Activitatea Partidului Național Român în perioada ianuarie 1919 - aprilie 1920*, p. 488.

¹⁷ I. Scurtu, *op. cit.*, 1983, p. 11.

¹⁸ Asta în ciuda faptului că alegerile din 1919 au fost amânate de mai multe ori.

¹⁹ *A doua ședință a conferinței partidului național*, „Gazeta Transilvaniei”, 80, 1919, nr. 168, 16 august.

an, P.N.R. s-a reorganizat în satele din Transilvania, formându-și noi comitete la sate și județe, chiar dacă au apărut unele dizidențe, nu au avut mare priză la public²⁰.

Comitetul executiv al P.N.R., ales în august 1919²¹, a cuprins 26 de membri din care 16 erau avocați, 4 cadre didactice, 3 preoți, 1 publicist, 1 medic și 1 proprietar.

Tabel 1. Membrii Comitetului executiv al P.N.R. în 1919²²

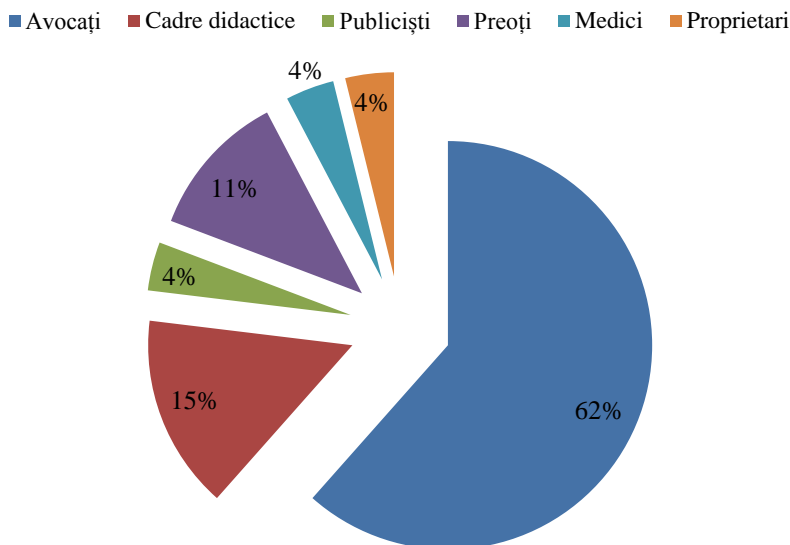
Numele	Profesia
Adam Gheorghe	avocat
Boilă Romulus	avocat
Bontescu Victor	avocat
Braniște Valeriu	publicist
Brediceanu Tiberiu	profesor de muzică
Bucșan Constantin	avocat
Chindriș Vasile	preot
Cicio Pop Ștefan	avocat
Goldiș Vasile	profesor
Goga Octavian	profesor
Hațieganu Emil	profesor
Lucaciu Vasile	preot
Maniu Iuliu	avocat
Miclea Sever	avocat
Mihali Teodor	avocat
Mocioni Anton	proprietar
Moldovan Valer	avocat
Nilvan Aurel	avocat
Oprean Nestor	avocat
Popovici Mihai	avocat
Roșianu Ștefan	avocat
Saftu Vasile	preot
Suciu Ioan	avocat
Vaida-Voevod Alexandru	medic
Vlad Aurel	avocat
Zigre Nicolae	avocat

²⁰ M. Pop, *Activitatea Partidului Național Român în perioada ianuarie 1919 - aprilie 1920*, p. 492-499.

²¹ De menționat că în afară de Aurel Lazăr și cei doi șefi de resort socialiști (Ion Fluieraș și Iosif Jumanca), toți șefii de resort și membrii fără resort erau membri ai Comitetului executiv al P.N.R., plus alții. Prin urmare nu s-a ținut cont de dorința lui O. Goga ca membrii Consiliului Dirigent să reprezinte în fapt Comitetul executiv al P.N.R. Cf. Sorin Radu, *Ion Fluieraș: social democrație și sindicalism*, Ediția a II-a, Târgoviște, Cetatea de Scaun, 2012, p. 59; *Către națiunea română din Transilvania, Banat și Țeara-Ungurescă*, „Gazeta Oficială”, I, 1918, nr. 1, 1/14 decembrie.

²² *Manifestul partidului național*, „Foaia Poporului”, 27, 1919, nr. 42, 26 octombrie; *Manifestul partidului național*, „Gazeta Transilvaniei”, 80, 1919, nr. 220, 21 octombrie.

Profesiile membrilor Comitetului Executiv al P.N.R. în 1919

Cu ocazia primei ședințe a clubului parlamentar al P.N.R. din 22 noiembrie 1919, întrunit la București, a fost ales un Comitet executiv pentru conducerea clubului. Acesta avea un Consiliu Prezidențial compus din: Vasile Goldiș, Vasile Lucaciu, Teodor Mihali, Ștefan Cicio Pop, Al. Vaida-Voevod, Aurel Vlad, Ioan Suci, Victor Bontescu și O. Goga. Restul membrilor comitetului erau: Tiberiu Brediceanu, Mihai Popovici, Emil Hațieganu, Romul Boilă, R. Saftu, Anton Mocioni, Liviu Borcea, Constantin Bucșan, Valer Moldovan, Alexandru Văleanu, I. Teculescu, Iosif Blaga, Petre Cornean, Ioan Coltor, Iuliu Coroianu, Gheorghe Pop, Ion Agârbiceanu, Voicu Nițescu, Sever Dan, Ion Moța și Coriolan Steer²³. Cu această ocazie constatăm existența altor organisme de conducere în cadrul partidului, care au avut însă o existență efemeră.

Ca urmare a acordării de rege a poziției de prim-ministru lui Alexandru Averescu, la 25 martie 1920, Comitetul executiv al P.N.R. a hotărât convocarea Congresului Partidului pentru 24 aprilie 1920²⁴. Acesta urma să hotărască atitudinea politică după dizolvarea Corpurilor Legiuitoare, precum și deciziile ce se impuneau

²³ M. Pop, *Activitatea Partidului Național Român în perioada ianuarie 1919 - aprilie 1920*, p. 502-503.

²⁴ I. Scurtu, *op. cit.*, 1983, p. 14.

după plecarea din partid a *grupării Goga*²⁵. Era primul Congres al Partidului după 1 decembrie 1918²⁶, la care au luat parte, în afară de deputați și senatori, 542 de delegați din cele 22 de județe ale Transilvaniei. Președinte al Congresului a fost Vasile Goldiș²⁷.

În cadrul Congresului a fost ales pentru un nou mandat de președinte Iuliu Maniu, precum și noile structuri de conducere. Pentru că doreau extinderea la nivelul întregii țări și realizarea unei cât mai bune campanii electorale s-a decis alegerea unui comitet electoral format din o sută de persoane. A fost ales și un Comitet executiv format din 15 persoane, plus președintele partidului: Iuliu Maniu, președinte; Vasile Goldiș, Al. Vaida Voevod, Ștefan Cicio Pop, vicepreședinți; Sever Dan, secretar general; Valeriu Braniște, Iustin Marșieu, Ion Agârbiceanu, Voicu Nițescu, Aurel Lazăr, Valer Moldovan, Aurel Dobrescu, Gheorghe Adam, Ioan Coltor, Vasile Saftu, Mihai Popovici, membri²⁸. Pentru că Iuliu Maniu era membru de drept al Comitetului executiv, acesta ajungea la 16 membri.

Până la urmă, Comitetul de 100 ales de Congresul din 1920 avea să fie compus din 125 de membri care proveneau din toate județele Transilvaniei și Banatului, mulți dintre ei viitori parlamentari: Gheorghe Adam, Ion Agârbiceanu, Valeriu Braniște, Nicolae Brânzeu, Sever Bocu, Simion Balea, Andrei Bârseanu, Lucian Borcea, Iosif Blaga, Ioan Bianu, Sebastian Bornemisa, Eugen Bran, Coriolan Bohățiel, Ioan Bușița, Romulus Boilă, Gheorghe Bilașcu, Emil Bologna, Nicolae Bratu, Victor Braniște, Liviu Cigăreanu, Vasile Chiroiu, Aurel Cozma, Vasile Chindriș, Gheorghe Crișan, Romul Curta, Ioan Coltor, Zosim Chirtop, Gheorghe Dobrin, Victor Deleu, Andrei Doboși, Sever Dan, Cornel Dărămuș, Candid David, Silviu Dragomir, Sever Erdelyi, Atanasie Ghidiu, Vasile Goldiș, Andrei Ghidiu, Alexandru Gheție, Lucian Gheorghevicu, Ilarie Holom, Emil Hațieganu, Ioan Iosif, Gavrilă Iuga, Nicolae Lăzărescu, Dimitrie Lascu, Vasile Lucaciu, Alexandru Lupean, Aurel Lazăr, Iuliu Maniu, Eugen Muntean, Iustin Marșieu, Sever Miclea, Gheorghe Moroianu, Ioan Moța, Isidor Marcu, Romul Marchiș, Liviu Micșa, Iosif Macaveiu, Dumitru Manu, Romul Micșa, Cornel Mesaroș, Valer Moldovan, Victor Moldovan, Iancu Mețian, Izidor Marcu, Ștefan Meteș, Simion Nemeș, Alexandru Nemeș, Voicu Nițescu, Aurel Nilvan, Pompeiu Nistor, Andrei Nicola, Gavril Oșianu, Laurențiu Oanea, Vasile Pahone, Ștefan Cicio Pop, Laurențiu

²⁵ *Congresul Partidului național român*, „Patria”, II, 1920, nr. 73, 2 aprilie; M. Pop, *Activitatea organizației Partidului Național Român în județul Timiș în primii ani după Marea Unire (1919-1920)*, p. 931. După plecarea *grupării Goga*, Comitetul executiv a fost modificat, dar nu vom lua în calcul noile completări, dorind să analizăm doar membrii care au fost aleși cu diverse ocazii de către structurile competente ale partidului și nu pe cei numiți cu ocazia diverselor completări.

²⁶ *Ultimele știri*, „Foaia Poporului”, 28, 1920, nr. 16, 12 aprilie.

²⁷ *Congresul dela Alba-Iulia. Ardealul s'a pronunțat pentru Partidul Național Român*, „Patria”, II, 1920, nr. 90, 27 aprilie.

²⁸ *Congresul Partidului Național*, „Patria”, II, 1920, nr. 87, 23 aprilie.

Pop, Gheorghe Popoviciu, Uroș Păteanu, Gheorghe Pop, Ioan Pop-Morlaca, Iacob Pop, Ioan Pop, Ionel Pop, Ariton Popa, Augustin Pordea, Victor Pralea, Gavril Precup, Emil Precup, Ghiță Pop, Grigore Pletosu, Traian Petrașcu, Petru Popovici, Ioan Rafiroiu, Alexandru Rusu, Alexandru Racoți, Octavian Rusu, Dionisie Roman, Ioan Roman, Simu, Stoica, Vasile Suciu, Ioan Sâmpălean, Florian Stan, Vasile Saftu, Eugen Savu, Vasile Sava, Coriolan Steer, Aurel Socol, I. Teculescu, Tălășescu, Tit Liviu Tilea, Simion Tămaș, Camil Velican, Vescan, Alexandru Vaida Voevod, Aurel Vălean, Romul Veliciu, Toma Vasinca, Nicolae Zigre.²⁹ Prin urmare, Primului Congres al Partidului de după 1918, crea un nou organism intern, Comitetul central sau Comitetul de 100, care era compus, în cea mai mare parte, din liderii județeni ai partidului. Deoarece a avut o componență destul de diversă și o inconstanță pronunțată în ceea ce privește componența³⁰, nu ne-am propus să-l analizăm din punct de vedere al structurii socio-profesionale.

Congresul din 1920 a adoptat și un nou program de muncă al partidului, bazat în mare parte pe hotărârile adoptate la Marea Adunare Națională de la Alba-Iulia din 1 decembrie 1918³¹.

Tabel 2. Comitetul executiv ales în urma Congresului din 1920³²

Numele	Profesia
Adam Gheorghe	avocat
Agârbiceanu Ioan	publicist
Braniște Valeriu	publicist
Cicio Pop Ștefan	avocat
Coltor Ioan	preot
Dan Sever	avocat
Dobrescu Aurel	medic
Goldiș Vasile	profesor
Lazăr Aurel	avocat
Maniu Iuliu	avocat
Marșieu Iustin	avocat
Moldovan Valer	avocat
Nițescu Voicu	avocat
Popovici Mihai	avocat
Saftu Vasile	preot
Vaida-Voevod Alexandru	medic

²⁹ *Desbaterile Congresului*, „Foaia Poporului”, 28, 1920, nr. 19, 2 mai; M. Pop, *Activitatea organizației Partidului Național Român în județul Timiș în primii ani după Marea Unire (1919-1920)*, p. 933.

³⁰ *Ibidem*, p. 933.

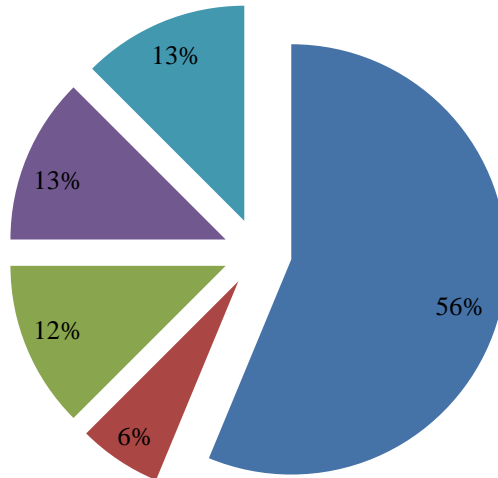
³¹ Pentru mai multe detalii legat de program vezi pe larg: *Programul de muncă al Partidului Național Român*, „Patria”, II, 1920, nr. 92, 29 aprilie.

³² *Comitetul executiv al Partidului Național*, „Patria”, II, 1920, nr. 92, 29 aprilie.

Comitetul executiv al P.N.R. ales în aprilie 1920 se compunea din 16 membri: 9 avocați, 2 medici, 2 preoți, 2 publiciști și 1 cadru didactic.

Profesiile membrilor Comitetului Executiv al P.N.R. în 1920

■ Avocați ■ Cadre didactice ■ Publiciști ■ Preoți ■ Medici

Prima întrunire a noului Comitetul executiv a avut loc în 17 mai 1920 la Cluj, pentru a revizui candidaturile venite din circumscripții. Ședința s-a desfășurat în strada Regina Maria, nr. 11, sediul redacției ziarului *Patria*³³.

Unul din puținii cercetători care s-au ocupat de structura organizatorică a P.N.R. de după 1918, susține că la Congresul din 1920 partidul a neglijat partea organizatorică, punând accent mai mult pe aspecte de ordin general. Singura referire la organizare specifică faptul că partidul își întindea organizația politică pe tot teritoriul național – prevedere care era în mod evident un deziderat și nu o realitate, deoarece până la fuziunea cu Partidul Țărănesc din 1926 a rămas în fapt un partid regional³⁴.

O primă convocare a Comitetului de 100 al P.N.R. a avut loc la 27 mai 1921, la Cluj, ședință care a aprobat atitudinea partidului cu privire la guvernul Partidului Poporului. Parlamentarii, conform hotărârii de la Congresul de la Alba-Iulia din 1920, chiar dacă nu erau membri în Comitetul de 100 aveau drept de vot în cadrul acestuia³⁵. Înainte de ședința Comitetului de 100 a avut loc o ședință a Comitetului executiv, pentru a discuta situația politică și a face propuneri primului. Au fost

³³ *Dela biroul Partidului Național*, „Patria”, II, 1920, nr. 100, 12 mai.

³⁴ I. Ciobanu, *op. cit.*, p. 63-64.

³⁵ *Consfătuirea și hotărârile partidului național*, „Patria”, III, 1921, nr. 115, 30 mai.

prezenți: Iuliu Maniu, Alexandru Vaida-Voevod, Ștefan C. Pop, Vasile Goldiș, Valeriu Braniște, Sever Dan, Ioan Agârbiceanu, Aurel Lazăr, Aurel Dobrescu, Valer Moldovan, Iustin Marșieu, Gheorghe Adam. Au lipsit Mihai Popovici și Voicu Nițescu, care erau la București pentru a prezenta punctul de vedere al partidului în Adunarea Deputaților, Ioan Coltor era în străinătate, protopopul Vasile Saftu de la Brașov a lipsit fără a-și motiva absența³⁶. Am constatat că membrii Comitetului executiv erau tot cei aleși în 1920.

Evoluția organelor de conducere a P.N.R. după anul 1922

În urma alegerilor parlamentare din 1922, P.N.R. a declarat că nu recunoaște Parlamentul deschis la 27 martie și nici legalitatea legilor adoptate de acesta. Prin urmare Comitetul executiv a dorit convocarea unui nou Congres al Partidului, pentru a se pronunța asupra situației existente³⁷. Nu am identificat date referitoare la organizarea acestuia, informațiile lipsind din presa partidului.

În martie 1922, componența Comitetului executiv al P.N.R. a fost modificată, fiind format din 28 de membrii. Din care 15 erau avocați, 6 cadre didactice, 2 publiciști, 2 medici, 1 fost cadru militar, 1 preot și 1 economist.

Tabel 3. Membrii Comitetului executiv al P.N.R. în 1922³⁸

<u>Numele</u>	<u>Profesia</u>
Agârbiceanu Ion	publicist
Bârseanu Andrei	profesor
Bocu Sever	publicist
Boeriu Ioan	fost cadru militar
Boilă Romulus	avocat
Cicio Pop Ștefan	avocat
Chirtop Zosim	avocat
Coltor Ioan	preot
Dan Sever	avocat
Dobrescu Aurel	medic
Dragomir Silviu	profesor
Deleu Victor	avocat
Goldiș Vasile	profesor
Hațieganu Emil	profesor
Lapedatu Ion	economist
Lupaș Ion	profesor
Maniu Iuliu	avocat

³⁶ *Cine a luat parte la hotărârile dela Cluj*, „Foaia Poporului”, 29, 1921, nr. 23, 5 iunie; *Ședințele comitetului Partidului Național*, „Gazeta Transilvaniei”, 84, 1921, nr. 116, 31 mai.

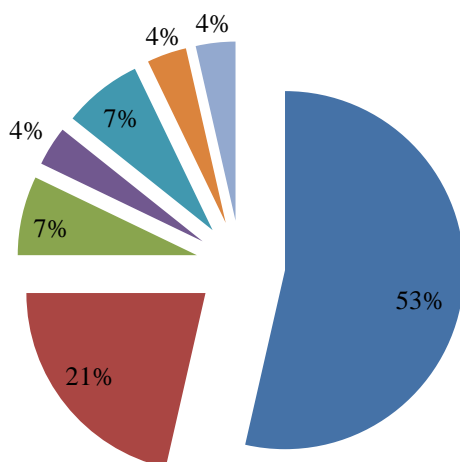
³⁷ *Hotărârile Partidului Național*, „Foaia Poporului”, 30, 1922, nr. 12, 26 martie.

³⁸ *Sentiința dată liberalilor de Comitetul executiv și parlamentarii Partidului Național Român*, „Patria”, IV, 1922, nr. 63, 23 martie.

Manu Dumitru	avocat
Micșa Liviu	avocat
Moldovan Valer	avocat
Nițescu Voicu	avocat
Onișor Victor	profesor
Parhone Vasile	avocat
Pop Ion (Alba-Iulia)	avocat
Popovici Mihai	avocat
Socol Aurel	avocat
Vaida-Voevod Alexandru	medic
Vescan Ioan	avocat

Profesiile membrilor Comitetului Executiv al P.N.R. în 1922

■ Avocați ■ Cadre didactice ■ Publiciști ■ Preoți ■ Medici ■ Economiști

Structura de conducerea a partidului s-a schimbat și ca rezultat al diverselor fuziuni cu alte partide. Ca urmare a tratativilor purtate de Gheorghe Derussi și Ion Cămărășescu cu Iuliu Maniu, Alexandru Vaida-Voevod, Mihai Popovici și Sever Dan, la Cluj, în zilele de 19-20 noiembrie 1922, s-a hotărât fuziunea Partidului Conservator-Democrat cu Partidul Național Român, în fapt o absorbție a primului în cadrul celui de-al doilea³⁹. Fuziunea a fost ratificată, în cele din urmă, de către Comitetul de 100, singura structură care putea lua astfel de decizii în afara

³⁹ I. Scurtu, *op. cit.*, p. 21.

Congresului⁴⁰. S-a dorit și menținerea unei colaborări cu toate partidele democratice din opoziție pentru a înlătura guvernul liberal și a forma un guvern de uniune⁴¹.

În urma fuziunii dintre P.N.R. și P.C.D. s-a format un nou Comitet executiv al partidului ce cuprindea și membri ai P.C.D.: Mihail Cantacuzino, Toma Ionescu P. Brătășanu, Mihail Deșliu, Stelian Popescu, G. Mironescu, C. Xenii, Vasile Demetrescu-Brăila, I. Clinciu, G. Derussi, I. Cămărășescu, Grigore N. Filipescu, Constantin Anghelescu⁴². Noul Comitet executiv al P.N.R. întrunit pentru prima dată la 26 ianuarie 1923 la București, sub președinția lui Iuliu Maniu⁴³, era format din 27 de membri. Dintre aceștia 11 erau avocați, 3 cadre didactice, 4 publiciști, 1 preot, 1 diplomat, 1 medic, 1 proprietar și 5 care nu și-au specificat profesia (toți provenind din P.C.D.).

Tabel 4. Comitetul executiv constituit în 1923

Numele	Profesia
Braniște Valeriu	publicist
Brediceanu Caius	avocat
Bocu Sever	publicist
Cicio Pop Ștefan	avocat
Coltor Ioan	preot
Dan Sever	avocat
Deleu Victor	avocat
Hațieganu Emil	profesor
Lazăr Aurel	avocat
Maniu Iuliu	avocat
Marșieu Iustin	avocat
Nițescu Voicu	avocat
Popovici Mihai	avocat
Vaida-Voevod Alexandru	medic
Anghelescu C. (venit din P.D.)	
Brătășanu P. (venit din P.D.)	
Cantacuzino Mihai (venit din P.D.)	proprietar
Cămărășescu I. (venit din P.D.)	avocat
Clinciu I. (venit din P.D.)	
Demetrescu-Brăila Vasile (venit din P.D.)	
Derussi G. (venit din P.D.)	diplomat

⁴⁰ *Unirea partidului național cu partidul democrat primită cu mare însuflețire de comitetul de o sută*, „Patria”, IV, 1922, nr. 260, 30 noiembrie.

⁴¹ *Hotărârile Partidului Național*, „Foaia Poporului”, 30, 1922, nr. 48, 3 decembrie.

⁴² *Ultimele informațiuni*, „Patria”, IV, 1922, nr. 275, 19 decembrie; *Organizarea Partidului Național în Vechiul Regat*, „Foaia Poporului”, 1922, 30, nr. 52, 31 decembrie; *Partidul național în Capitală*, „Patria”, IV, 1922, nr. 272, 15 decembrie.

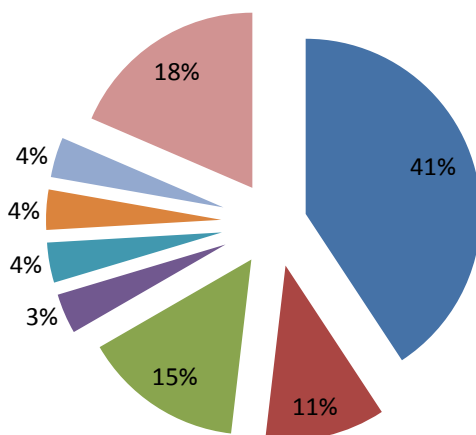
⁴³ *Partidul național român și proiectul de Constituție*, „Gazeta Transilvaniei”, LXXXVI, 1923, nr. 17, 30 ianuarie.

Deșliu Mihai (venit din P.D.)	
Filipescu Grigore N. (venit din P.D.)	avocat
Ionescu Toma (venit din P.D.)	profesor
Mironescu G. (venit din P.D.)	profesor
Popescu Stelian (venit din P.D.)	publicist
Xeni C. (venit din P.D.)	publicist

Se poate constata că în Comitetul executiv au fost aleși câte 13 membri din cadrul fiecărei grupări, plus președintele Comitetului în persoana lui Iuliu Maniu. S-a încercat astfel o echilibrare a situației, păstrându-se o paritate în ceea ce privește reprezentarea în forul de conducere a celor două partide care au fuzionat.

Profesiile membrilor Comitetului Executiv al P.N.R. în 1923

■ Avocați ■ Cadre didactice ■ Publiciști ■ Preoți ■ Medici ■ Diplomați ■ Nespecificat

În decursul anului 1923, organizațiile județene din Vechiul Regat, au fost reorganizate în urma fuziunii din noiembrie 1922⁴⁴. În acest sens presa partidului a anunțat că nu există județ sau capitală de județ unde să nu funcționeze o secție locală a P.N.R. De asemenea, se anunța organizarea partidului în Bucovina, aici o parte din aderenții lui Ion Incuțel înscriindu-se în P.N.R., după trecerea liderului bucovinean

⁴⁴ *Organizarea partidului național*, „Patria”, V, 1923, nr. 25, 4 februarie; *Organizarea partidului național*, „Patria”, V, 1923, nr. 26, 6 februarie; *Organizarea partidului național*, „Patria”, V, 1923, nr. 48, 7 martie; *Partidul național în Dorohoiu*, „Patria”, V, 1923, nr. 50, 9 martie; *Partidul național român în județul Buzău*, „Patria”, V, 1923, nr. 63, 24 martie.

la liberali⁴⁵. Comisia de organizare a partidului pentru Vechiul Regat se compunea din: Ion Cămărășescu, Grigore Filipescu, Mihail Mora, V. Toncescu și C. Xenii.⁴⁶ Astfel, unii membri ai fostului P.C.D. au devenit lideri de marcă ai P.N.R. în afara Transilvaniei. În aprilie 1923 Iuliu Maniu a aprobat noile comitete de conducere ale organizațiilor proaspăt apărute în Basarabia și în județele din Vechiul Regat⁴⁷.

P.N.R. și Partidul Naționalist al Poporului au început în septembrie 1924 tratative privind o eventuală fuziune, care s-a materializat în 15 ianuarie 1925, prin semnarea de către Iuliu Maniu și Constantin Argetoianu a unui acord de fuziune. Înțelegerea a fost ratificată la 8 martie 1925, noul partid adoptând titulatura, programul și statutul Partidului Național. De asemenea, s-a convenit ca până la organizarea Congresului general, partidul să fie condus de doi președinți: Iuliu Maniu și Nicolae Iorga. Ioan Scurtu este de părere că această fuziune a fost cea mai importantă pentru partidul condus de Iuliu Maniu, deoarece P.N.P. avea organizații în aproape toate județele din Vechiul Regat, beneficiind și de aportul de capital adus de personalitatea lui Nicolae Iorga⁴⁸.

Noul partid apărut la începutul anului 1925 a avut alte organe de conducere la nivel național decât fostele structuri ale P.N.R. Totuși, organismele de conducere ale fostului P.N.R. au fost menținute în cadrul regiunii Transilvania a P.N. La nivel național, noua conducere a fost foarte diversă și alambicată, din această cauză nu am reușit să o analizăm din perspectiva profesiilor și a membrilor, ea nefiind prezentată, ca și componentă, nici în organele de presă ale partidului după 1925.

În primăvara anului 1926, după numirea lui Alexandru Averescu ca prim-ministru, Partidul Național a trecut printr-o nouă dizidență prin plecarea lui Vasile Goldiș, I. Lupaș și I. Lapedatu⁴⁹ din partid și intrarea în guvernul generalului. În afara celor trei, un grup al foștilor tachiști compus din Stelian Popescu, Gheorghe Derussi, Vasile Demetrescu-Brăila și Constantin Xenii și-au anunțat demisia din Partidul Național, afirmând că formațiunea politică este lipsită de forța necesară preluării puterii. Cea mai importantă ruptură părea să fie cea a lui V. Goldiș, care a avut sprijinul mai multor organizații din Ardeal, fiind urmat și prin demisia individuale. În acest context, adăugându-se presiunea exercitată de N. Iorga de a deveni unicul președinte al partidului, Iuliu Maniu apelează pentru ultima dată la convocarea „consiliului celor 100” pentru a-și menține poziția în partid⁵⁰. Convocarea a fost considerată de N. Iorga o manevră politică a lui I. Maniu, istoricul

⁴⁵ *Partidul Național Român în Bucovina*, „Patria”, V, 1923, nr. 49, 8 martie.

⁴⁶ *Informațiuni*, „Gazeta Transilvaniei”, LXXXVI, 1923, nr. 27, 8 februarie; *Ultimele informațiuni*, „Patria”, V, 1923, nr. 27, 8 februarie.

⁴⁷ *Organizarea partidului național*, „Patria”, V, 1923, nr. 81, 19 aprilie.

⁴⁸ I. Scurtu, *op. cit.*, p. 37-38.

⁴⁹ *Ibidem*, p. 44.

⁵⁰ I. Ciobanu, *op. cit.*, p. 68.

susținând că în urma fuziunii din martie 1925, Comitetul celor 100 nu mai exista, dar primind de la liderul ardelean replica „nu există, dar să-i mai chem o dată”⁵¹. N. Iorga relatează că la Comitetul celor 100 întrunit la Blaj, „în cercul celei mai strânse intimități, cu nepoții săi în frunte, d. Maniu a vorbit, a fost aplaudat, apoi rugat să rămâie și, ca unchiu și prieten, ce să facă omul? a cedat”⁵². Astfel Partidul Național a rămas în continuare cu doi președinți. Se poate remarca și folosirea structurilor de conducere în impunerea unor idei ale liderului, acesta convocându-le atunci când dorea să fie reconfirmat într-o anumită poziție.

Ca urmare a plecării celor trei lideri ardeleni în primăvara anului 1926⁵³, la 11 aprilie 1926, la București a fost convocat Congresul Partidului, în prealabil având loc o ședință a Comitetului executiv, la Cluj pe 9 aprilie 1926⁵⁴. În urma ședinței, la propunerea lui R. Boilă, Comitetul executiv al partidului pentru Ardeal și Banat a fost completat cu următorii membrii: Aurel Vlad, Iuliu Moldovan, Iuliu Hațieganu, Petre Poruțiu, Mihail Șerban, Candian David, Petru Debu și Octavian Rusu⁵⁵.

După eșecul fuziunii din anul 1924⁵⁶, tratativele dintre Partidul Național și Partidul Țărănesc au fost reluate ca urmare a alegerilor pentru Camerele Agricole de la finalul anului 1925, ajungându-se din nou la un acord de colaborare. După o scurtă întrerupere a negocierilor, sistate și datorită credinței lui Iuliu Maniu că va fi investit cu formarea noului guvern, discuțiile au fost reluate după numirea lui Alexandru Averescu în funcția de Președinte al Consiliului de Miniștri, iar la 24 aprilie 1926 s-a încheiat cartelul electoral denumit Blocul Național-Țărănesc⁵⁷. Fuziunea a fost votată concomitent de congresele celor două partide la 10 octombrie 1926⁵⁸. Șefia partidului a fost deținută de Iuliu Maniu ca președinte, vicepreședinți: Ion Mihalache (țărănist), Alexandru Vaida-Voevod și Pavel Brătășanu (naționali), secretar general V. Madgearu (țărănist). Conform cercetărilor mai recente structura organizatorică a

⁵¹ Nicolae Iorga, *O viață de om – așa cum a fost – Spre înșeninare*, vol. III, București, Editura N. Stroilă, 1934, p. 138.

⁵² *Ibidem*, p. 139.

⁵³ *Solidaritatea Ardealului a fost ruptă*, „Foaia Poporului”, 34, 1926, nr. 15, 11 aprilie.

⁵⁴ *Convocarea Congresului Partidului Național*, „Foaia Poporului”, 34, 1926, nr. 15, 11 aprilie; *Hotărârile Comitetului executiv al partidului național*, „Patria”, VIII, 1926, nr. 73, 4 aprilie.

⁵⁵ *Comitetul executiv al Partidului Național din Ardeal și Banat*, „Gazeta Transilvaniei”, LXXXIX, 1926, nr. 38, 14 aprilie; *Completarea comitetului Executiv*, „Patria”, VIII, 1926, nr. 78, 11 aprilie.

⁵⁶ Pentru mai multe detalii legate de aceste tratative din 1924 vezi: I. Scurtu, *Istoria Partidului Țărănesc (1918-1926)*, București, Editura Enciclopedică, 2002, p. 145-164.

⁵⁷ *Idem*, *Din viața politică a României (1926-1947). Studiu critic privind istoria Partidului Național-Țărănesc*, p. 38, 46-48; *Informațiuni*, „Foaia Poporului”, 34, 1926, nr. 40, 3 octombrie.

⁵⁸ Pentru mai multe detalii privind fuziunea vezi: I. Scurtu, *Istoria Partidului Țărănesc (1918-1926)*, p. 222-237.

Partidului Național Țărănesc va fi mult asemănătoare cu cea a fostului Partid Țărănesc⁵⁹.

Până la primul Congres al P.N.Ț. structurile celor două partide fuzionate au continuat să existe, astfel Comitetul de 100 și Comitetul executiv⁶⁰ al fostului P.N.R./P.N. aveau să dispară abia după primul Congres al partidului nou înființat.

Cu privire la fuziunea din 1926, cercetătorul Ionuț Ciobanu consideră că ea „a constituit ocazia pentru vechiul Partid Național de a se transforma dintr-un partid suplu cu o organizație minimală într-unul cu o structură articulată superior, centralizată și extinsă teritorial”⁶¹.

Concluzii

Intervalul 1919-1926 a reprezentat o perioadă de acomodare a P.N.R. cu viața politică din Vechiul Regat. Cristalizarea organizatorică demonstrează acest lucru, prin dese modificări ale componenței, datorate dizidențelor sau ca urmare a modificărilor survenite în urma unor evenimente politice majore. Fuziunile au generat modificarea structurilor de conducere, ducând până la urmă la schimbarea radicală a vechii structuri organizatorice a partidului.

În această cercetare am încercat să relevăm cu prioritate modificările care s-au produs la nivelul Comitetului executiv al P.N.R./P.N. în perioada 1919-1926. Se poate constata o mare instabilitate în ceea ce privește componența forului de decizie al partidului, atât ca număr de reprezentanți, cât și ca dinamică a persoanelor care l-au compus.

Putem constata că numărul membrilor Comitetului executiv a evoluat astfel: în 1919 avea 26 de membri, în 1920 – 16, în 1922 – 28, iar în 1923 – 27. Evoluția sinuoasă a compoziției Comitetului executiv s-a datorat dorinței membrilor Congresului P.N.R. sau a liderilor din conducerea centrală care i-au decis componența. De remarcat că doar patru membri ai Comitetului executiv au făcut permanent parte din structură între 1919-1923: Iuliu Maniu (era membru de drept, deoarece deținea funcția de președinte al partidului), Alexandru Vaida-Voevod, Ștefan Cicio-Pop și Mihai Popovici. Câteva cauze ale inconstanței în alcătuirea Comitetului executiv au fost: părăsirea partidului de către unii membri (cei care au plecat împreună cu Octavian Goga în 1920, părăsirea partidului de către Vasile Goldiș, Ioan Lupaș, Ion Lapedatu) și decesul altora.

Dintr-un total de 97 de poziții ale Comitetului executiv pentru perioada studiată, doar 29 de membri au deținut funcția în cadrul unei singure legislaturi (15 în 1919, 0 în 1920, 13 în 1922 și 1 în 1923 – pentru ultimul an am luat în calcul doar membrii

⁵⁹ I. Ciobanu, *op. cit.*, p. 71.

⁶⁰ *Informațiuni*, „Patria”, VIII, 1926, nr. 223, 10 octombrie.

⁶¹ I. Ciobanu, *op. cit.*, p. 69.

proveniți din fostul P.N.R.). Menționăm că 41 de locuri au fost deținute de membri care au fost în conducerea partidului și în perioada 1901-1914 (15 din 26 în 1919; 9 din 16 în 1920; 9 din 28 în 1922 și 8 din 16 în 1923 – luându-i în calcul doar pe cei proveniți din P.N.R.)⁶². Acest lucru demonstrează continuitatea liderilor transilvăneni și încrederea pe care le-au acordat-o membrii de partid, însemnând că politica dusă înainte de 1914 trebuia promovată și după 1918.

În perioada 1919-1923 se constată scăderea treptată a numărului avocaților, ajungându-se ca de la 62% în 1919 aceștia să reprezinte 41% în 1923. Nu trebuie însă uitat faptul că în 1922 Partidul Național Român s-a unit cu Partidul Conservator-Democrat și Comitetul executiv al primului a primit în componența sa o parte din liderii celui de-al doilea. În acest fel se poate explica scăderea numărului avocaților, care au continuat să fie majoritari. După 1923 structura organizațională a partidului a fost foarte complicată, un motiv fiind fuziunile cu alte forțe politice, de aceea nu am putut analiza componența socio-profesională și pentru anii 1924-1926.

Comitetul executiv al Partidului Național Român a fost dominat în perioada 1919-1923 de avocați, nelipsind totuși nici celelalte categorii sociale reprezentative din partid și anume preoții, cadrele didactice, publiciștii, proprietarii și economiștii. Numărul acestora din urmă a fluctuat continuu, dar interesant de subliniat este scăderea treptată a numărului preoților⁶³. După fuziunea cu Partidul Naționalist al Poporului, Comitetul executiv și-a pierdut din atribuții, rămânând un organism regional al Partidului Național. O altă structură de la nivelul conducerii partidului a fost Comitetul central sau Comitetul de 100, care a fost mai mult un organism decorativ folosit de lideri pentru a nu fi acuzați de dictatură în problemele de conducere, fiind convocat doar atunci când situația politică era foarte tensionată și președintele partidului nu voia să ia singur o hotărâre capitală. De altfel, acest fapt poate fi considerat o caracteristică a partidelor din perioada interbelică, gândite ca un element de expresie, liderii nefiind preocupați de organizarea sau regenerarea cadrelor⁶⁴.

Structura socio-profesională a organismelor interne de conducere a P.N.R. este semnificativ aceeași cu cea a elitei parlamentare a partidului și aici avocații reprezentând peste 40% din procentul deputaților și senatorilor aleși, numeric fiind urmați de preoți și cadre didactice⁶⁵. De asemenea, s-a înscris și în parametrii structurali ai Parlamentului României din perioada interbelică, unde în legislaturile

⁶² V. Popovici, *op. cit.*, p. 73-80.

⁶³ Comparând structura profesională a deputaților și senatorilor liberali cu cei ai P.N. ajungem la concluzia că cele două erau parțial asemănătoare din punct de vedere al componenței membrilor, avocații, cadrele didactice și proprietarii fiind cei mai numeroși membrii, O. Buruiană, *op. cit.*, p. 299-300.

⁶⁴ *Ibidem*, p. 96.

⁶⁵ A. Nicolaescu, S. Radu, *op. cit.*, p. 238-239.

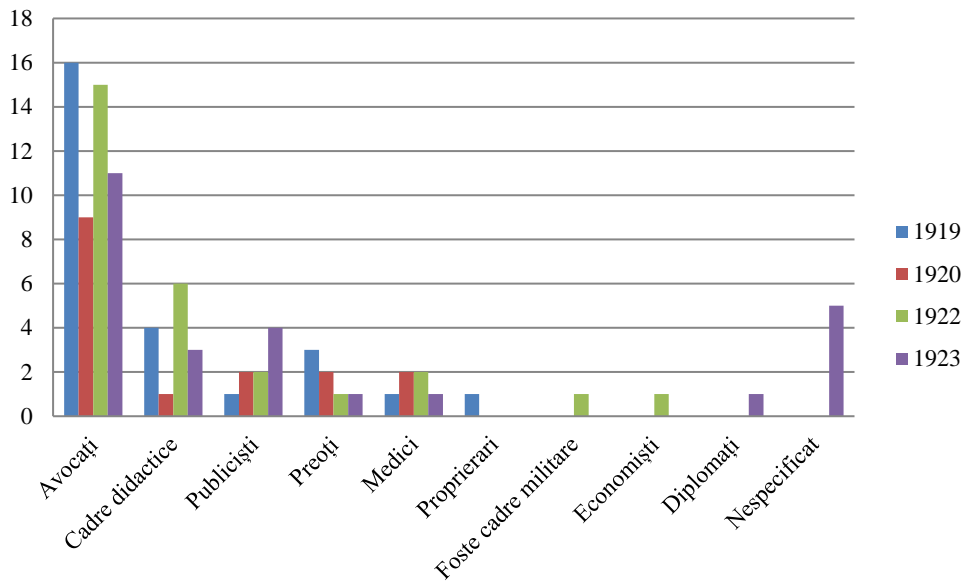
1922-1937 avocații au reprezentat 41,8% din totalul deputaților⁶⁶. De asemenea, pentru anii 1919-1923 se poate constata o relativă continuitate cu perioada de dinainte de 1918⁶⁷.

Ca urmare a analizei realizate, am constatat că organele de conducere ale P.N.R./P.N. au funcționat, ele fiind convocate periodic, cel puțin pentru perioada 1919-1923, pentru a fi consultate sau a li se aduce la cunoștință deciziile deja luate de liderii partidului.

⁶⁶ I. Scurtu, *Contribuții privind structura socio-profesională a parlamentului României în anii 1919-1937*, „Memoria Antiquitatis”, XV-XVII, 1987, p. 203-204; Hans-Christian Maner, *Parlamentarismul în România: 1930-1940*, București, Editura Enciclopedică, 2004, p. 209-210; S. Șerban, *op. cit.*, p. 130.

⁶⁷ V. Popovici, *op. cit.*, p. 71-89.

Anexa 1 Evoluția profesiilor membrilor Comitetului Executiv al P.N.R. între 1919-1923

Anexa 2. Evoluția numerică a membrilor Comitetului Executiv al P.N.R.

